

НАЗВИ ЧЕМПІОНАТІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ФУТБОЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

Ключові слова: український футбольний дискурс, чемпіонатнім, хрононім, сема, запозичення

1. ВСТУПНІ ЗАУВАГИ

Останнім часом в українському мовознавстві зростає цікавість до вивчення лексики футбольного дискурсу, зокрема онімної. Науковці намагаються комплексно осмислити футбольний ономастикон, схарактеризувати інтра-й екстралінгвальні чинники, що впливають на його формування. Найчастіше об'єктом дослідження стають назви команд (Григорук, 2016; Процик, 2020), прізвиська футболістів, команд, уболівальників (Струганець, 2016; Процик, 2020), відонімні деривати у футбольному дискурсі (Максимчук, 2020, 2023) та ін. Поряд із цим в ономастиці залишається багато нерозв'язаних питань, що стосуються як її терміносистеми, так і аналізу онімів, наприклад, власних назв футбольних змагань.

З одного боку, футбольні змагання — це сукупність команд, які грають між собою, щоб визначити переможця (тобто маємо справу з ергонімією), з іншого — це спортивна подія, яка триває впродовж певного часового відтинку (тобто йдеться про хрононімію).

Сучасні українські ономасти розглядають власні назви спортивних змагань як складники хрононімії, а назви сукупностей команд — ергонімії, однак немає усталених термінів для їх найменування. У денотативно-номінативній класифікації М. Торчинського у складі хрононімів виокремлено фактоніми — «найменування подій, пов'язаних з діями людей» (Торчинський, 2008, с. 267), а з-поміж них вирізняє чемпіонатніми — власні назви спортивних змагань (Там само).

В. Неклесова, заперечуючи такий поділ, зазначає, що часовий відтинок і подія нерозривно зіцплені в концепті хрононім, а фактоніми можна вписати

в поняття періодонім (Неклесова, 2010, с. 44). Класифікуючи хрононіми за тривалістю, контекстним наповненням і впливом на життя соціуму, дослідниця уналежнює власні назви спортивних змагань, ігор, чемпіонатів, конкурсів і перегонів до різних підкатегорій. Проте в роботі використано чотири терміни для називання цих онімів: кометиціонім (4 рази), компетиціонім (3), компетиціонім (2), компетиціонім (1), що вказує на орфографічну недбалість авторки під час їх написання і створює термінологічну плутанину.

Відповідно, зважаючи на тривалість спортивних змагань, компетиціоніми (саме цей варіант терміна вважаємо найвдалішим) можуть бути складником:

а) люмонімів — власних назв, що позначають денні проміжки часу, напр., *одноденний футбольний турнір «Маленький козачок»*¹;

б) септонімів — власних назв подій, що тривають тиждень або менше, як-от, *Міжнародний турнір пам'яті Валерія Лобановського*;

в) менсонімів — власних назв проміжків часу, які тривають приблизно місяць, 20–35 днів, напр., *Чемпіонат Європи-2024*; дослідниця зауважує, що ця група компетиціонімів найбільш численна;

г) періодонімів — власних назв подій, що тривали десятиріччями (Неклесова, 2010, с. 48–53).

Класифікація В. Неклесової дає змогу аналізувати власні назви спортивних змагань залежно від тривалості. Проте з міркувань дослідниці не зрозуміло, чому компетиціоніми не входять до складу ноксонімів — власних назв подій, що відбулися в темний період доби (Там само, с. 42) (пор.: Нічний футбольний турнір *Tango League*), та естонімів — власних назв подій, що тривають один або декілька років (Там само, с. 52) (чемпіонат України з футболу під назвою «Третя ліга» проводили впродовж трьох сезонів — із 1992 по 1995 рік).

У контексті спортивної ергонімії заслуговує уваги думка Н. Григорука (2016). Дослідниця пропонує розширити денотативно-номінативну класифікацію М. Торчинського (2008) й вирізнити з-поміж ергонімів окремих піделемент спортлігоніми — «найменування міжнародних, національних або регіональних об'єднань насамперед команд (рідко — спортсменів)» (Григорука, 2016, с. 174), які розподіляє за найбільш популярними видами спорту баскетбол-, волейбол-, гандбол-, футбол-, хокейспортлігоніми (Там само). Одним із прикладів спортлігоніма Н. Григорука (2016, с. 174) наводить пропріатив *Ліга чемпіонів*, який М. Торчинський (2008, с. 439) трактує як чемпіонатонім. Думку дослідниці вважаємо менш логічною, адже Ліга чемпіонів — це не об'єднання клубів, а футбольний турнір, що відбувається під егідою УЄФА.

¹ Тут і далі приклади наші.

Безперечно, ергоніми (футболспортлігоніми) можуть слугувати твірною базою для хрононімів (чемпіонатонімів), тобто відбувається трансонімізація за моделлю ергонім → хрононім. Наприклад, регламентні документи засвідчують, що ергонім *Українська прем'єр-ліга* як об'єднання професіональних футбольних клубів України стає твірною базою для найменування чемпіонату *Українська прем'єр-ліга* (див. Регламент..., 2024, с. 13, 15). У такому разі розмежувати власні назви футбольних змагань (як різновид хрононімів) та найменування об'єднань команд (як різновид ергонімів), які беруть участь у цих змаганнях, можна лише в контексті, напр.: *Українська Прем'єр-ліга затвердила єдиний м'яч на всі офіційні матчі нового сезону...* (soccer-shop.com.ua, 13.09.2022) — ергонім (спортлігонім) / *Українська Прем'єр-ліга посіла 16-те місце в світі за інтенсивністю гри* (glavcom.ua, 17.08.2021) — хрононім (чемпіонатонім).

Однак власні назви чемпіонатів не завжди тотожні найменуванням інституційних структур (об'єднань команд), які організують змагання. Наприклад, об'єднання футбольних клубів «Професіональна футбольна ліга України» проводить чемпіонат України серед команд клубів першої та другої ліги, які у футбольному дискурсі вживають як чемпіонатоніми *Перша ліга* і *Друга ліга* відповідно, пор.: *Минай після вильоту з УПЛ все ж виступати-ме у Першій лізі* (football24.ua, 11.05.2021); *Звягель відкрив весняну частину Другої ліги перемогою над Кременем-2* (football.ua, 22.03.2024).

Попри тісний зв'язок з ергонімами, зокрема спортлігонімами, власні назви чемпіонатів (чемпіонатоніми) становлять окрему множину пропріативів, яка має свої семантико-структурні особливості. Окрім того, за нашими спостереженнями, в українському футбольному дискурсі (далі — УФД) оніми на кшталт *Українська прем'єр-ліга* зазвичай уживають у значенні змагання, чемпіонату, адже лінгвоспільноту футбол цікавить насамперед як спорт, а не формальне об'єднання команд.

Мета статті — з'ясувати походження та простежити особливості вживання назв чемпіонатів (чемпіонатонімів) в українському футбольному дискурсі.

Щоб усебічно схарактеризувати чемпіонатонімікон, використано різні лінгвістичні методи: структурний (щоб з'ясувати словотвірну структуру чемпіонатонімів), описовий (щоб описати чемпіонатоніми, засвідчені в УФД), порівняльно-типологічний (щоб виявити спільні й відмінні явища в чемпіонатонімах залежно від ієрархії ліг). Окрім того, застосовано контекстний аналіз (щоб цілісно зрозуміти семантико-структурні особливості чемпіонатонімів у контекстах їх уживання) і метод кількісних підрахунків (для кількісного розподілу назв найвищих за ієрархією чемпіонатів).

Джерельною базою дослідження слугували сайти спортивних новин, сторінки футбольних клубів і вболівальницьких спільнот, мережеві сервіси спортивної статистики й матчів наживо та сайти букмекерських контор², на яких засвідчено понад 400 чемпіонатів майже 180 країн. Звісно, що кожна держава має власну систему футбольних ліг (професійних і аматорських), а уживання їхніх назв в УФД залежить від рівня розвитку футболу в конкретній країні. Наприклад, в ієрархії українського футболу 9 рівнів і клуби лише трьох верхніх щаблів — *Прем'єр-ліга*, *Перша ліга*, *Друга ліга* — мають професійний статус. Система футбольних ліг Англії, за підрахунками Т. Вілліса, має 24 рівні, у яких 483 дивізіони (ліги). Щоправда, починаючи з 6 рівня клуби не мають професійного статусу (Willis, 2012) і ці чемпіонати фактично не вживають в УФД. Навіть в українськомовній Вікіпедії їх перелік не перекладено, а подано англійською мовою, як-от: *Anglian Combination Premier Division*, *Gloucestershire County League*, *Yorkshire Old Boys League Division Five*, *Bristol Downs Football League Division Three* тощо («Система футбольних ліг Англії», 2022).

2. НАЗВИ НАЙВИЩИХ ЗА ІЄРАРХІЮ ЧЕМПІОНАТІВ КРАЇН

Ця група найбільш репрезентативна в УФД і становить майже половину (43%) від засвідченої загальної кількості чемпіонатів. За семантико-структурними особливостями виокремлюємо множини номінацій, етимони яких містять такі семи (див. рис. 1):

а) ‘перший’ (59%), передану різномовними лексемами, зокрема англійською *premier* (укр. *прем'єр*), іспанською *primera* (укр. *примєра*), португальською *primeira* (укр. *примєйра*)³, українською *перший*, та цифрою *1*, напр., *Ліга 1*;

б) ‘найкращий, найвищої якості’ (17%), передану іншомовними компонентами *super-*, *elite-*, *ekstra-* (укр. *супер-*, *еліт-*, *екстра-*), як-от: *Суперліга*, *Еліт-ліга*, *Екстракляса* та ін.;

в) ‘професіональний’ (5%), передану відповідним прикметником або його усеченим варіантом *pro-* (укр. *про-*), напр., *Про-ліга*, *Професіональна ліга*;

г) ‘національний’ (8%), передану українським прикметником та його іншомовними відповідниками, напр., французьким *national*, як-от *Ліга Насьональ*;

² Див. список першоджерел наприкінці статті.

³ Лексеми *premier* (англ.), *primera* (ісп.), *primeira* (порт.) етимологічно пов'язані з латинським *prīmārius* — «один із перших; значний, впливовий», похідним від *prīmus* — «передній; перший». Значення «перший за рангом або важливістю» вони набули під впливом французької мови (Нагрет, б.д.; Мельничук, 2003, т. 4, с. 563).

г) ‘країна’ (7%), передану першою літерою назви країни, напр., *S-ліга*, *J-ліга*;

д) інші семи (4%), напр., ‘почесний’: *Ередивізі* (нід. *Eredivisie* — «почесний дивізіон»).

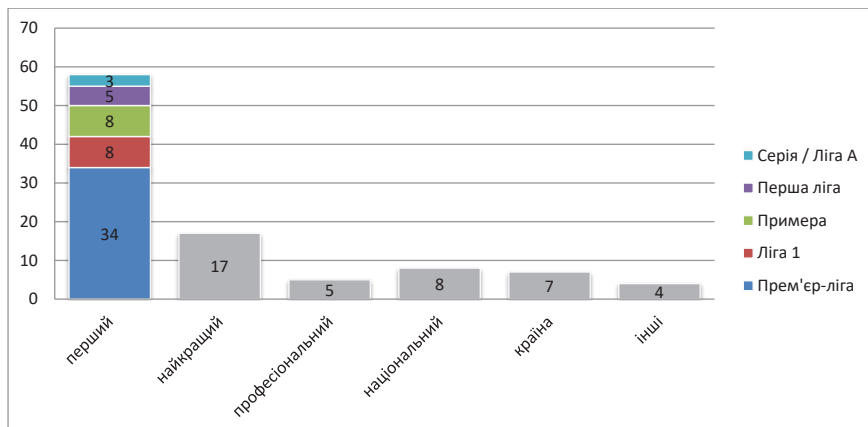

Рис. 1. Кількісний розподіл назв найвищих за ієрархією чемпіонатів, %

Як бачимо з рис. 1, з-поміж чемпіонатів, які містять компонент із сімєю ‘перший’, найчастотнішою є номінація *Premier League* (укр. *Прем'єр-ліга*). Цей складник засвідчено в назвах 34% найвищих за ієрархією чемпіонатів усього світу, як-от: *Canadian Premier League*, *Zimbabwe Premier Soccer League*, *Tanzanian Premier League*, *Ghana Premier League* тощо. В УФД чемпіонатів уточнюють, використовуючи назву країни в родовому відмінку або відсуверенонімний⁴ прикметник, як-от: *Відбулися сім матчів 2-го туру англійської Прем'єр-ліги* (sport.nv.ua, 13.08.2022); *28 липня 2023 року стартував футбольний сезон 2023/24 в українській Прем'єр-лізі* (champion.com.ua, 19.08.2023); *Раніше цей бренд став титульним спонсором Прем'єр-ліги Вірменії...* (azart.nv.ua, 05.07.2021); *Клуб Прем'єр-ліги Канади підписав українця* (football.ua, 14.12.2022); *Евертон Миколенко продовжив неприємну серію в Прем'єр-лізі Англії* (zbirna.com, 01.05.2023); *Форвард «Блек Старз» Джордан Айю заявив, що він може грати в Прем'єр-лізі Гани* (completesports.com, 04.07.2023) тощо. Багато назв засвідчено тільки як номінативні речення на сайтах букмекерських контор або матчів наживо, однак їх немає на новинних ресурсах чи вболівальницьких порталах, що вказує на непопулярність

⁴ Сувереноніми — «назви незалежних держав» (Торчинський, 2008, с. 159).

самих чемпіонатів для української футбольної спільноти, напр., *Бангладеш: Прем'єр-ліга*; *Танзанія: Прем'єр-ліга*; *Уганда: Прем'єр-ліга* (flashscore.ua, 2023); *Камбоджа | Прем'єр-ліга*; *Зімбабве | Прем'єр-ліга* (favbet.ua, 2023).

В УФД замість повних назв чемпіонатів України й Англії використовують аббревіатури — *УПЛ* й *АПЛ* відповідно, інколи додаючи до них відмінкові закінчення: *Криськів та Григорчук — найкращі в УПЛ за підсумками 4-го туру* (terrikon.com, 21.08.2023); *Вінгер Челсі Михайло Мудрик став одним із найшвидших гравців АПЛ сезону-2024/25* (football.ua, 18.11.2024); *Арсенал завершив минулий сезон на другому місці в АПЛі, відставивши лише на два очки від чемпіона — Манчестер Сіті* (1927.kiev.ua, 17.07.2024).

Англійський компонент *premier-* (укр. *прем'єр-*) також містять назви чемпіонатів Шотландії і Нової Зеландії — *Scottish Premiership*, *New Zealand Premiership*, утворені на англійському ґрунті та транслітеровані українською мовою — *Прем'єршип: У шотландському Прем'єршипі «Селтік» виграв усі 6 матчів із загальною різницею м'ячів 25–1...* (shakhtar.com, 13.09.2022); *Провівши чотири матчі Прем'єршип у сезоні 2022/23, Кучерявий спонукав клуб до підписання нової угоди* (suspilne.media, 03.01.2023).

Іспанське слово *primera* (укр. *примера*), що містить сему 'перший', уходить до назви найвищих футбольних чемпіонатів іспанськомовних країн — Іспанії, Аргентини, Болівії, Парагваю, Уругваю та ін.: *Primera División*, *Primera División de Argentina*, *Primera División de Bolivia*. Пор. в УФД: *В іспанській Примері може стати на одного українського голкіпера більше* (xsport.ua, 05.08.2023); *Ця перемога дозволила нинішньому клубу Рубена піднятися на 4-е місце в турнірній таблиці аргентинської Примери...* (fcdynamo.com, 27.07.2015); *«Пеньяроль» вирвав перемогу в матчі Примери Уругваю проти «Пласи Колонії» з рахунком 2:1* (ua.tribuna.com, 24.04.2023). Подекуди його поєднують із іменником дивізіон: *«Хетафе» минулий сезон в Примера дивізіоні завершив на п'ятнадцятій позиції...* (betauth.com, 12.08.2023); *Господарі поля в аргентинському Примера дивізіоні розташовуються на тринадцятій позиції...* (betauth.com, 14.07.2023).

У найменуванні найвищого чемпіонату Колумбії іспанське слово *primera* (укр. *примера*) увиразнено літерою **A** — *Categoría Primera A*, що підкреслює вищість, елітність, як-от: *У цьому році безпрограшна серія Андреа та його команди складає вже чотири гри в колумбійській Примері A...* (fcdynamo.com, 20.02.2016).

Потругалізм *primeira* (укр. *примейра*) використано в назві найвищого чемпіонату Португалії — *Primeira Liga*. В УФД його вживають самостійно або поєднують з іменником *ліга*, причому в чемпіонатонімі *Примейра-ліга* компонент *примейра-* відмінюють чи залишають незмінним, пор.: *Бенфіка здолала Боавішту й відновила відрив у Примейрі* (football24.ua, 20.09.2021);

*Спортинг аморимно переїхав Брагу, поступаючись двома голами: дивитися прощання Рубена з **Прімейрою** (terrikon.com, 11.11.2024); Проте команда програла два останні матчі в **Прімейрі-Лізі**... (footballhub.ua, 20.02.2020); Український нападник Бенфіки Роман Яремчук продовжує підкорювати **Прімейру-лігу** (football24.ua, 21.12.2021); Трубін допоміг Бенфіці здобути оманливий розгром у **Прімейра-лізі**... (football24.ua, 29.12.2023); *Всі троє представляють португальську **Прімейра-Лігу**, виступаючи за грандів...* (footboom1.com, 13.06.2024).*

Відповідно до чинних правописних норм у словах *примера, прімейра, прем'єршип* потрібно застосовувати правило дев'ятки, пишучи **и** після шиплячих і **р** («Український правопис», 2019, с. 160). Однак у проаналізованих контекстах засвідчено ненормативне вживання літери **і**, що, з одного боку, указує на повільну орфографічну адаптацію відповідних лексем, а з іншого, потверджує перебування УФД під впливом російської мови.

Порядковий числівник *перший* у поєднанні з іменником *ліга* входить до назв найвищих ліг деяких слов'янських країн — Болгарії, Північної Македонії, Словенії, Чехії, Чорногорії: *А в нинішньому сезоні **першої ліги** чемпіонату Болгарії команда стартувала з п'яти перемог...* (fcdynamo.com, 31.01.2022); *У нинішньому чемпіонаті Північної Македонії в **Першій лізі** команда посідає третю сходинку...* (fco.com.ua, 23.01.2021); *У сезоні-2022/23 «Копер» також йде другим у таблиці **Першої ліги** Словенії...* (shakhtar.com, 27.01.2023); *Виступає у **Першій лізі** Чорногорії* (np.pl.ua, 25.07.2019). Замість числівника також використовують його цифрове позначення, пор.: *Слован зайняв 5 місце у **1 Лізі** Чехії...* (sport.ua, 17.08.2020); *Північна Македонія: **1. МФЛ*** (flashscore.ua, 2023).

Прикметно, що в інших слов'янських країнах, зокрема й Україні, чемпіонатом *Перша ліга* іменує другу за ієрархією футбольну лігу (приклади див. нижче). Щоб уникнути непорозуміння, мовці почасти уточнюють інформацію, проводячи аналогію з вітчизняною першістю, напр.: *Цей колектив виступає в **Першій лізі** Болгарії (аналог української Прем'єр-ліги)* (sport.ko.net.ua, 23.01.2023).

Чемпіонатомі на зразок фр. *Ligue 1*, індонез. *Liga 1* (укр. *Ліга 1*), що поєднують іменник *ліга* та цифру **1** в постпозиції, називають чемпіонати Франції, Індонезії та багатьох африканських країн, здебільшого колишніх французьких колоній — Алжиру, Конго, Сенегалу, Гвінеї, Нігеру тощо. В УФД номінацію *Ліга 1* зазвичай використовують, щоб означити першість Франції, пор.: *У суботу, 11 лютого, ПСЖ у центральному матчі 23-го туру французької **Ліги 1** зустрічався на виїзді з Монако* (isport.ua, 11.02.2023); *Суперником бретонців став новачок **Ліги 1** Гавр* (football24.ua, 20.08.2023); рідше — Індонезії, як-от: *Матчі індонезійської **Ліги 1** призупинено на*

тиждень (champion.com.ua, 02.10.2022); У **Лізі 1** чемпіонату Індонезії у минулому сезоні відіграв 16 матчів, відзначився 1 результативною передачею (pkveres.com, 20.07.2023). Назви чемпіонатів африканських країн засвідчено переважно як номінативні речення на сайтах букмекерських контор і матчів наживо: ДР Конго: **Ліга 1**; Гвінея: **Ліга 1**; Сенегал: **Ліга 1** (flashscore.ua, 2023); зрідка — на інших футбольних ресурсах, що пояснює низьку зацікавленість української лінгвоспільноти африканським футболом: *Підопічні Руслана Ротаня зустрінуться з лідером Алжирської Професіональної Ліги 1 — «Кабілія»...* (fco.com.ua, 27.01.2023).

Окрім цифри **1**, найвищий чемпіонат може позначати літера **A**. В УФД зафіксовано пропріатив *Серія А*, що походить із нім. *Serie*, і називає чемпіонати Італії, Бразилії та Екватору: *Збірна України зіграє спаринг з командою Серії А* (champion.com.ua, 11.05.2022); *Форвард Металіста продовжить виступи у бразильській Серії А* (football24.ua, 04.03.2023). За схожою моделлю утворено номінацію на позначення найвищої ліги Литви — *A-Ліга*⁵: *Власне, саме як срібні призери литовської А-ліги «Кауно Жальгіріс» й стартує у Лізі конференцій* (footboom1.com, 27.07.2023). Для найменування бразильської *Серії А* часто використовують португалізм *Бразилейрао* (порт. *Brasileirão*), який інколи уточнюють роком, коли відбувається чемпіонат, як-от: *Огляд 16 туру Бразилейрао* (football24.ua, 17.08.2011); *Півзахисник «гірників» Майкон порівняє Бразилейрао з нашою Прем'єр-лігою* (glavcom.ua, 28.04.2021); *Вихованець «Флуміненсе» Педро, який грає на позиції центрального нападника, видав відмінний сезон в Бразилейрао-2018* (sport.ua, 08.09.2020). Зрідка засвідчено точніший із фонетико-графічного погляду варіант *Бразилейран*, адже відповідно до Інструкції з передачі українською мовою географічних назв і термінів Португалії (ДСГ, 2007, с. 4) буквосполучення **ão** передаємо **ан**: *Зрештою бразилець був відданий в оренду клубу свого дитинства «Сантос», де він відкупився, ставши найкращим бомбардиром сезону 2018/2019 «Бразилейран» із 18 голами* (lifebogger.com, 26.12.2023).

Група чемпіонатонімів, що містять у своїй структурі компоненти із семою 'найкращий, найвищої якості', становить 17% від загальної кількості. Такі пропріативи, утворені додаванням префіксоїда *супер-* (англ. *super-*)⁶ до іменника *ліга* (англ. *league* та ін.), іменують найвищі за ієрархією чемпіонати багатьох європейських країн: Греції (*Σούπερ Λίγκα Ελλάδα*), Албанії (*Kategoria superiore*), Данії (*Superligaen*), Сербії (*Суперлига Србије*), Туреччини (*Süper*

⁵ Див. нижче омонімічний чемпіонатонім *A-ліга*, що позначає найвищу лігу Австралії і утворений за іншою моделлю.

⁶ Аргументи щодо того, чому *супер-* потрактовано як префіксоїд, а не префікс, див. у Максимчук, 2018.

Lig), Швейцарії (*Super League*) тощо; деяких азійських: Брунею (*Brunei Super League*), Китаю (*Chinese Super League*), Узбекистану (*O'zbekiston Superligasi*) та африканських: Замбії (*Zambia Super League*), Малаві (*Super League of Malawi*), як-от: *Ворскла близька до підписання українця з грецької Суперліги* (football24.ua, 18.06.2021); *Теута посіла шосте місце у албанській Суперлізі* (sportarena.com, 16.06.2023); *Сьон на передостанньому місці у Суперлізі Швейцарії* (football.ua, 27.02.2023); *Ось чому такі гравці, як Патсон Дака та Енок Мвену, зіграли чимало матчів у Суперлізі Замбії...* (1927.kiev.ua, 04.02.2023); *Вінгер Динамо Жерсон Родрігес проведе наступний сезон у китайській Суперлізі* (football24.ua, 15.07.2024).

Сему 'найкращий, найвищої якості' містить слово *elite-* (укр. *еліт*) у назві найвищої футбольної ліги Макао — порт. *Liga de Elite*. В УФД засвідчено три варіанти чемпіонатоніма, що вказує на адаптацію номінації на українському мовному ґрунті, пор.: *Ваш новий клуб буде боротися за чемпіонство із дев'ятьма суперниками по Ліга-де-Еліт Макао* (sportarena.com, 10.01.2019); *Макао: Еліт-ліга* (flashscore.ua, 2023); *Макао / Елітна ліга 2023* (tips.gg/ua, 2023). На нашу думку, варіант *Еліт-ліга* з'явився під впливом англійської мови (пор. англ. *Elite League*), а пропріатив *Елітна ліга* — це переклад англійської назви українською.

В УФД активно вживають запозичення з норвезької мови *Елітесеріен* (норв. *Eliteserien*) на означення найвищої ліги Норвегії: *Найкоректнішою лігою з великим відривом стала японська J1 (2.26 картки за матч), далі йде норвезька Елітесеріен...* (football24.ua, 24.02.2020); *За підсумками 14 зіграних матчів Русенборг посідає 11-те місце в турнірній таблиці Елітесеріен* (football24.ua, 15.07.2024).

Семантично тотожним до попередніх вважаємо компонент *екстра-*, що входить до назви найвищого футбольного чемпіонату Польщі *Екстракляса*. У словнику польської мови іменник *ekstraklasa* має два значення: а) «група гравців або команд, що репрезентують найвищий рівень у змаганні»; б) «система змагань найвищого рівня для групи гравців або команд» (WSJP). Тобто відбулася онімізація апелювання на основі другого значення, пор.: *Коноплянка забив гол у ворота Легніци у польській Екстраклясі* (sportarena.com, 01.05.2023); *Хлань відзначився дублем у другому дивізіоні Польщі та повернув «Лехію» в Екстраклясу...* (ua.tribuna.com, 11.07.2024).

Сему 'найкращий, найвищої якості' містить англійський компонент *stars-* (укр. *старс-* / *старз-*) у назві чемпіонату Катару *Qatar Stars League* (*Старс-ліга*): *Останній раз підопічні Хаві поступалися в Старс-Лізі 7 березня...* (dynamomania.com, 02.10.2021); *Багато футболістів буде з катарської Старз ліги...* (football24.ua, 16.11.2022). Однак в УФД також засвідчено перекладений варіант цього чемпіонатоніма, пор.: *Наразі столичний гранд лідирує*

у **Лізі зірок Катару**... (football24.ua, 21.01.2020); У першому ж матчі нового сезону **катарської Ліги зірок Акрам забив гол**... (football.ua, 25.01.2023).

2022 р. в УФД з'явилося ісландське запозичення *Беста-дейлд карла* (ісл. *Besta deild karla* — 'найкращий чоловічий дивізіон'), яким названо найвищий за ієрархією чемпіонат Ісландії. Через новизну цей чемпіонатом використовують обмежено, пор.: *Суперники Зорі посідають четверту сходинку з шести команд в Беста-дейлд карла лізі* (ukrfootball.ua, 05.10.2023).

В окремих пострадянських країнах у назвах найвищого чемпіонату збережено прикметник *вищий*, що також указує на якість, елітність: *Крумкачи не гратимуть у Вищій лізі Білорусі через борги* (football24.ua, 26.02.2018); Наступним суперником київського «Динамо» на зборах у Туреччині стане ще один представник *Вищої ліги Латвії* — «Ауда» з міста Кекава (fcdynamo.com, 22.02.2023); *Олександрія у другому спарингу дня розгромила представника Вищої ліги Туркменістану* (ukr-futbol.com, 08.02.2024). Останнім часом в УФД спостерігаємо вживання замість прикметника *вищий* відповідників національними мовами країн, у яких відбуваються чемпіонати: *Вишейша ліга* — білорус. *Вышэйшая ліга: Новачок Вишейшої ліги «Рух» з Берестя в лютому укріпив лінію оборони відразу двома українцями*... (cikavoinfo.com, 29.03.2020); *Вірсліга* — лат. *Virslīga: Наразі «біло-блакитні» лідирують у Вірслізі з відривом у три очка від РФШ* (footboom1.com, 10.08.2023); *Йокарі-ліга* — туркм. *Ýokary Ligasy: У 2023-му у вищому дивізіоні (Йокарі-лізі) виступають 9 команд* (ua.tribuna.com, 13.07.2023). Використання транслітерованих варіантів чемпіонатонімів певною мірою засвідчує намагання розірвати «радянський футбольний простір» і продемонструвати незалежність, самостійність чемпіонатів країн, які перебували під окупацією Російської імперії та СРСР. Власне, упродовж 1970–1991 рр. головний чемпіонат Радянського Союзу називали *Вища ліга*, а після розпаду СРСР у багатьох країнах створено першості з такою самою назвою. Приміром, Вищу лігу Вірменії перейменували на Прем'єр-лігу 1999 р., а Вища ліга України стала Українською прем'єр-лігою 2008 р.

Прикметник *вищий* входить до назви першого за ієрархією північноамериканського чемпіонату, у якому беруть участь команди США й Канади, — *Вища ліга футболу* (англ. *Major League Soccer*). Однак в УФД його найчастіше передають або латиничною — *MLS*, або транслітерованою кириличною аббревіатурою — *МЛС*: *«Інтер Маямі» Сергія Кривцова зазнав розгромної поразки в МЛС* (ua1.ua, 16.07.2023); *Кличуть влітку проїти перегляд у команді МЛС Портленд Тімберс* (sportarena.com, 10.11.2020). Зрідка засвідчуємо вживання повної назви, як-от: *На другому зборі запланований матч з клубом Вищої Ліги Сокеру Нью-Інгленд Революшн*... (champion.com.ua, 10.01.2019).

Незначну за кількістю групу (5%) становлять чемпіонатоніми *Професіональна ліга*, або *Про-ліга*, що містять прикметник *професіональний* чи

його усічений варіант *про-*, сформований на базі англійської мови (Harper, б.д.), та іменник *ліга*. Такі одиниці називають чемпіонати переважно арабськомовних країн Азії та Африки — Ірану, Оману, Тунісу, ОАЕ, Йорданії тощо: *Будучи арбітром Азіатської футбольної конфедерації (АФК), у рамках програми обміну працював на поєдинках (...) саудівської Професіональної ліги тощо* (dynamomania.com, 08.08.2023); *Про-ліга ОАЕ оцінила роботу Реброва...* (ukrfootball.ua, 05.06.2023); *Аль-Іттіхад лідирує в Про-Лізі Саудівської Аравії* (sportarena.com, 31.05.2023); *Спершу ми поїхали в столичну команду — Сайпа (шосте місце в іранській Про-Лізі на даний момент)...* (football.ua, 21.01.2015).

Усічений варіант прикметника *професіональний* та арабізм *ботола* (араб. البطولة класич. /'al-buṭūla/, марок. /l-boṭola/ — визначений артикль + 'турнір, чемпіонат') формує назву чемпіонату Марокко — *Ботола Про: Натомість у Марокко на два сезони затримався колишній одноклубник Тарана по Дніпру — воротар Валерій Гордов, який грав у Ботолі з 1992-го до 1994-го* (1927.kiev.ua, 15.07.2023).

До окремої групи (8%) належать чемпіонатніми, які не вказують на якість чи елітність, а містять лише прикметник *національний* у поєднанні з іменниками *чемпіонат*, *дивізіон*, *ліга*. Зазвичай такі пропріативи називають чемпіонати невеликих країн Африки, Євразії чи Латинської Америки та в УФД функціують здебільшого як номінативні речення, як-от: *Гаїті: Національний чемпіонат; Гватемала: Національна ліга* (flashscore.ua, 2023); *Футбол. Люксембург. Національний Дивізіон* (sport12x.com, 2023), хоча зрідка зафіксовано й контекстне вживання: *В рамках Національної ліги М'янми з футболу відбудуться два поєдинки* (bookmaker-ratings.com.ua, 24.03.2020); *В Національній лізі Гібралтару виступає шість команд* (zfortfootball.com.ua, 08.05.2020). На окремих ресурсах засвідчено транслітеровані варіанти прикметника *національний*, пор.: *Футбол. Гватемала. Ліга Насьйональ; Футбол. Гондурас. Ліга Насьйональ* (sport12x.com, 2023); *Гондурас. Національ Ліга* (vbet.ua, 2023).

Специфічне освоєння в УФД має пропріатив *Угорський національний чемпіонат* (уг. *Nemzeti Bajnokság*). Зафіксовано два різновиди вживання: а) чемпіонатніми, перекладений українською мовою: *Другий з-поміж українців і третій серед усіх гравців Національного чемпіонату Угорщини — вінгер лівого флангу клубу «МОЛ Фехервар» Іван Петряк* (provse.ck.ua, 02.08.2020); б) транслітерована кириличною графікою угорська аббревіатура *NB*, що походить від *Nemzeti Bajnokság: А шанси «Бекешчаби» залишитися у НБ 1 були найнижчими...* (ua-football.com, 03.05.2016).

Назва найвищої ліги Грузії походить від грузинського прикметника *ეროვნული /erovnuli/* — 'національний'. Однак в УФД вживають транслітерований варіант *Еровнулі*, пор.: *Виступає в Лізі Еровнулі (найвища футбольна ліга чемпіонату Грузії)* (fco.com.ua, 07.02.2021); *У минулому сезоні*

«Динамо» з Карраско на чолі фінішував другим у **Лізі Еровнулі**, відставивши від одноклубників із Батумі всього на три очки (rbc.ua, 11.06.2024).

Дещо конкретнішу семантику має компонент *бундес-* (нім. *Bund* — «федерація, союз») у назві найвищих футбольних ліг Німеччини й Австрії — *Бундесліга*: *Півзахисника дортмундської Боруссії Джуда Беллінгема визнано найкращим гравцем сезону Бундесліги* (football.ua, 29.05.2023); *Гравець новачка УПЛ зацікавив клуби австрійської Бундесліги* (footballhub.ua, 01.08.2023). Цей складник характерний і для інших германізмів, які запозичила українська мова, пор.: *Бундесбанк*, *Бундесвер*, *Бундесгеріхт*, *Бундесрат*, *Бундестаг* (див. Шевченко, 2008, с. 107).

Чемпіонатоніми Австралії та деяких азійських країн утворені за моделлю «перша літера сувереноніма + іменник *ліга*», як-от: *Австралійська ліга* (англ. *Australian league*) — *А-ліга*, *В'єтнамська ліга* (*Vietnamese league*) — *В-ліга*, *Індійська ліга* (*Indian league*) — *І-ліга* (турнір функціонує паралельно з індійською Суперлігою), *Корейська ліга* (*Korean league*) — *К-ліга*, *Сингапурська ліга* (*Singaporean league*) — *С-ліга*, *Японська ліга* (*Japanese league*) — *Ј-ліга*. В УФД перші літери використовують як у кириличній, так і латиничній графіці, подекуди замінюючи графему на назву букви в англійському алфавіті. Пор.: *У минулому сезоні команда посіла третє місце в К-Лізі* (sportarena.com, 05.05.2021) — *У матчі проти лідера південнокорейської Кей-ліги його Пхохан Стілерс поступався після першого тайму 0:1* (football24.ua, 13.03.2021); *У сезони-2021 Кього Фурухасі провів 20 матчів у Ј-Лізі, у яких забив 14 м'ячів* (football24.ua, 16.07.2021) — *До слова, в минулому році Ерік відзначився 8 голами в 12 матчах Джей-ліги...* (sport.ua, 08.09.2020); *Відзначимо, що в сингапурській С-Лізі виступають дванадцять команд, три з яких — іноземні* (champion.com.ua, 11.11.2010) — *Білоруський форвард брунейського клубу ДПММ Андрій Воронков відзначився п'ятьма голами в поєдинку сингапурської S-Ліги проти «Балеста Халса» (7:1)* (sport.ua, 16.04.2019); *До речі, залишилось усього 3 команди, які перейшли в А-лігу: «Аделаїда Юнайтед», «Ньюкасл Юнайтед Джетс» і «Перт Глорі»* (ua.tribuna.com, 10.01.2019); *Іван Калюжний продовжує феєрити за Керала Бластерс в Індійській І-Лізі* (champion.com.ua, 14.11.2022); *Канг-Сайгон на той час встиг пережити чемпіонство, виліт у нижчий дивізіон і повернення у V-лігу* (sportarena.com, 05.04.2019). За такою моделлю сконструйовано назву другого за ієрархією чемпіонату Катару: *Катарська ліга* (*Qatari league*) — *Q-ліга*, однак до 2009 р. це була назва найвищої ліги: *За підсумками сезону перші два клуби Q-ліги отримують право переходу в Лігу Зірок — вищий дивізіон Катару...* (1927.kiev.ua, 13.02.2015).

Назву країни містять у своїй структурі найменування найвищих чемпіонатів Хорватії, Мексики, Швеції та Мозамбіку, хоча їх утворено за різними

моделями й по-різному засвоєно в українській мові. Для позначення чемпіонату Хорватії використовують як повну назву — *Хорватська футбольна ліга*, так і аббревіатури *ХФЛ* і *ХНЛ* (*HNL* — *Hrvatska nogometna liga*): *Загребське Динамо 26 лютого приймало Хайдук у центральному матчі Хорватської футбольної ліги* (sport.24tv.ua, 27.02.2023); *В сезоні 2022/2023 років Осієк посів третю сходинку в підсумковій таблиці ХФЛ...* (ukrfootball.ua, 01.07.2023); *...один Кубок Хорватії і не вище третього місця в Прва ХНЛ* (ua-football.com, 04.07.2017).

До назви чемпіонату Мексики — *Ліга МХ* — входить міжнародний дво-буквений код країни *МХ*: *«Леон» після чотирьох турів в Апертурі Лігу МХ піднявся на шосте місце з 6 очками...* (sport.ua, 21.08.2023).

Щоб найменувати чемпіонат Швеції, в УФД використовують шведизм *Аллсвенскан* (шв. *Allsvenskan* — «всешведський»), який відмінюють за парадигмою іменників чоловічого роду, пор.: *Колишній «динамівець» зробив різницю на просторах Аллсвенскану...* (ua-football.com, 02.09.2022); *В «Аллсвенскані» зіграли всього 2 тури цього сезону* (ua-football.com, 10.04.2023).

Оригінальним із погляду структури є іменник португальського походження, яким називають чемпіонат Мозамбіку, — *Мосамбола*. А.А. Тімбане й Е.А. Чамбал Нампока (2017, с. 137) стверджують, що онім утворено способом аглютинації від *Moçambique* + *bola* (укр. «мозамбіцький м'яч»). На нашу думку, ідеться про телескопію — накладання усіченої частини першого елемента на початок другого елемента. В УФД цей чемпіонатонім засвідчено на сторінках Вікіпедії та сайтах букмекерських контор і матчів наживо, де іноді неправильно передано літеру *ç*, пор.: *Останнього разу клуб покинув Мосамболу за підсумками сезону 2008 року* (uk.wikipedia.org, 2016–2022); *Мозамбік: Мокамбола* (flashscore.ua, 2023).

Одиничними є чемпіонатоніми, компоненти яких містять сему 'почесний'. В УФД активно побутує номінація нідерландського походження *Ередивізі* (нід. *Eredivisie* — «почесний дивізіон»), яка називає найвищий за ієрархію чемпіонат Нідерландів: *Сенсаційне звільнення в Ередивізі — кривдник СК Дніпро-1 йде на четвертому місці таблиці* (football24.ua, 17.01.2024). Засвідчено пристосування цього оніма до граматичних норм української мови й відмінювання за парадигмою іменників жіночого роду: *А3 переніс матч Ередивізі перед грою з «Динамо»* (fcdynamo.com, 08.09.2020); *У цьому найбільша різниця між чемпіонатом Англії та нідерландською Ередивізією, у швидкості гри* (footboom1.com, 20.01.2023).

Оригінальним із погляду походження є португалізм *Жирабола* (порт. *Girabola* — «крутим'яч»), яким називають найвищу лігу Анголи. Стверджують, що це слово створив радіомовник Р. де Карваллю 1967 р., щоб

позначити тодішній провінційний чемпіонат країни. Коли Ангола здобула незалежність від Португалії і розпочала власні футбольні змагання, іменник *Жирабола* почали активно використовувати, адже він утілював дух національної єдності, виражений через мову (ANGOP, 2005).

Окрему мікрогрупу репрезентують комерційні чемпіонатніми, що містять у структурі назву бренду, який фінансує змагання впродовж певного часового відтинку. Через часту зміну спонсорів, що призводить до перейменування чемпіонату, такі пропріативи не встигають повною мірою закріпитися в УФД. Однак у разі тривалої співпраці назва спонсора активно функціонує в складі оніма. Напр., пивна марка «Жупіле» спонсорує бельгійську *Про Лігу*, що й стало причиною змінити її назву на *Жупіле Про Ліга / Жюпілер Про Ліга* (нід. *Jupiler Pro League*): *Чемпіон мінявся тричі за 5 хвилин, легенда Тоттенхема шедевром на 90+4 вирішив усе: космічна розв'язка Ліги Жупіле* (football24.ua, 04.06.2023); *Кортрейк поступився Генту у матчі 20-го туру Ліги Жюпілер* (ukrfootball.ua, 17.01.2023). Тривалий час титульним спонсором фінської футбольної ліги є букмекерська контора «Вейккаус», відповідно, чемпіонатом *Вейккаусліга* (фін. *Veikkausliiga*) активно використовують в УФД, як-от: *Наші тодішні суперники зараз грають у Вейккауслізі* (football.ua, 01.01.2020); *А тут ще й Денис Олійник роззабивався у Вейккауслізі!* (football24.ua, 03.09.2021).

Зміну спонсора й відповідно комерційної назви чемпіонату можна простежити на прикладі Української прем'єр-ліги, титульним спонсором якої були різні букмекерські компанії — Parimatch, Favbet і VBet: *Дмитро Коркішко — найкращий гравець 26 туру Ліги Парі-Матч!* (chornomorets.football, 24.04.2017); *Артем Бесєдін — найкращий гравець 16-го туру Favbet Лігу!* (fcdynamo.com, 02.12.2019); *Антракт у Vbet Лізі: нові тренери «Шахтаря» й «Зорі», повернення Ярмоленка в «Динамо»* (uaf.ua, 08.07.2023). Такі оніми через свою швидкоплинність не закріплюються у свідомості футбольної лінгвоспільноти. Окрім того, мовці воліють уживати некомерційні чемпіонатніми, щоби безкоштовно не рекламувати спонсора або бути зрозумілішим для оточення, пор.: *Завершилась перша частина сезону в українській Прем'єр-лізі* (ukrfootball.ua, 06.12.2022).

3. НАЗВИ ДРУГИХ ЗА ІЄРАРХІЄЮ ФУТБОЛЬНИХ ЧЕМПІОНАТІВ

Назви других за ієрархією футбольних чемпіонатів меншою мірою побутують в УФД, оскільки нижчий рівень футболу призводить до меншої зацікавленості. Найчастотнішими є чемпіонатніми, які містять передані цифрами та різномовними елементами компоненти із семами 'перший' і 'другий'.

Порядковий числівник *перший* поєднано з іменниками *ліга*, *дивізіон* у назвах чемпіонатів Азербайджану, Албанії, Білоруси, Боснії і Герцеговини, Вірменії, Сербії, України тощо: *Епіцентр у Першій лізі гратиме в Кам'яниці-Подільському* (ua-football.com, 19.02.2022); *...вони з однаковим рахунком 4:0 впевнено перемогли лідера першого дивізіону Сербії — «Інджію»...* (fcdynamo.com, 19.02.2022); *...а потім розгромили ще одного представника першого дивізіону — «Кремінь» (4:0)* (ua-football.com, 25.07.2022). З тими самими словами сполучають цифру **1**, як у пост-, так і препозиції: *Данія: 1-й дивізіон; Кувейт: Дивізіон 1; Литва: 1 ліга; Туреччина: 1. Ліга* (flashscore.ua, 2023). На деяких ресурсах нерегулярно використовують запозичений зі скандинавських мов іменник *дейлд* (ісл. *deild* — 'дивізіон'), напр.: *Фарерські острови: 1. Дейлд* (flashscore.ua, 2023).

Сему 'перший' містять складники чемпіонатонімів, запозичених з інших мов, що активно функціують в УФД, як-от:

а) *Еерстедивізі* (нід. *Eerste Divisie* — 'перший дивізіон'): *«Чорно-білі», як і «Зволле», надовго не затрималися у Еерстедивізі...* (footboom1.com, 12.08.2023);

б) *Супереттан* (шв. *Superettan* — 'суперперший'): *Ескільстуна виступає у Супереттані — другому за силою дивізіоні чемпіонату Швеції* (football24.ua, 03.08.2021);

в) *Юккенен* (фін. *Ykkönen* — 'номер один'): *Далі для переходу у лігу Юккенен потрібно перемогти у двох матчах плей-оф* (ua.tribuna.com, 05.01.2020); на окремих ресурсах засвідчено ненормативний варіант *Юккьонен*, що, очевидно, з'явився під впливом російського посередництва, адже, відповідно до чинних правописних норм, у словах іншомовного походження голосні, яким на письмі відповідає буква **ё**, передаємо українською **е** («Український правопис», 2019, с. 162), пор.: *Фінляндія: Юккьонен* (flashscore.ua, 2023);

г) *Есіліга* (ест. *Esiliiga* — 'перша ліга'); зафіксовано вживання компонента *-ліга* як з однією літерою **i**, так і з двома **ii**, характерними для естонської мови, пор.: *Передостанній клуб з Преміум ліги грає стикові матчі з другою командою Есіліги за право виступати в еліті* (champion.com.ua, 03.02.2016); *«Пьярну» повернувся в еліту, посівши третє місце в Есілізі...* (ua.tribuna.com, 06.03.2015).

До онімів, проаналізованих вище, структурно подібні чемпіонатоніми, що містять компонент із семою 'другий'. З іменниками *ліга* й *дивізіон* поєднано числівник *другий* і цифру **2**, як-от: *Болгарія: Друга ліга; Індонезія: Ліга 2; Катар: Дивізіон 2; Парагвай: Другий дивізіон* (flashscore.ua, 2023); *Федерація футболу Франції залишила Бордо у Лізі 2* (sportarena.com, 27.07.2022). Окрім

того, цифру **2** (рідше — числівник *другий*), що вказує на нижчість, другорядність, сполучено з назвою найвищої за ієрархією футбольної ліги країни — Греція: **Суперліга 2**; Грузія: **Еровнулі 2**; Індія: **І-ліга 2**; Іспанія: **Ла Ліга 2**; Марокко: **Ботола 2**; Південна Корея: **К-Ліга 2**; Угорщина: **НБ 2**; Німеччина: **2. Бундеслига** (flashscore.ua, 2023); *Після успішного виступу в Лізі Меорі команда стартуватиме в Лізі Еровнулі 2...* (fcruhlviv.com, 20.01.2023); *Іонікос — новачок Суперліги Греції. У минулому сезоні він фінішував першим в Суперлізі 2* (meta.ua, 10.09.2021); *Ліверпуль може підписати голкіпера з другої Бундеслиги* (champion.com.ua, 11.05.2023).

На нижчий ранг також вказує друга літера абетки в чемпіонатімах на зразок *Серія В*, *Примера В*: *Раньєрі очолив середняка Серії В* (football24.ua, 23.12.2022); *Спеція Коваленка вилетіла до Серії Б* (isport.ua, 12.06.2023); *Після одного з матчів Прімери В місцеву спільноту сколихнула жахлива трагедія* (sport.24tv.ua, 25.09.2023).

В УФД назву другого за ієрархією чемпіонату англomовних країн — Англії, Шотландії, Північної Ірландії, Нової Зеландії та Канади — передає онім *Чемпіоншип* (англ. *championship*): *Другим нашим футболістом у Чемпіоншипі був нинішній головний тренер збірної України Сергій Ребров* (sportarena.com, 01.08.2023); *Цікаво, що у цьому розіграші Кубка Шотландії у півфіналі Фолкерк зіграє саме з Інвернессом, який зараз виступає у Чемпіоншипі Шотландії (другий дивізіон)* (ukrfootball.ua, 14.03.2023). Назву ліги США створено поєднанням абревіатури *USL* (англ. *United Soccer League* — Об'єднана футбольна ліга) з іменником *чемпіоншип*, як-от: *В межах 20-го туру USL Чемпіоншипу Ель Пасо зазнав домашньої поразки від Оукленд Рутс* (ukr-futbol.com, 23.07.2023).

Назви чемпіонатів Бельгії (*Challenger Pro League* — укр. *Челленджер Про Ліга*), Швейцарії та Мальти (*Challenge League* — укр. *Челлендж-ліга*) мотивовані іменником *challenge* 'виклик', оскільки перемога в другому дивізіоні й перехід до першого — це виклик для багатьох команд. В УФД ці чемпіонатіми переважно функціують у транслітерованому варіанті, пор.: *Захисник клуб Лозанна Уші, який виступає у Челлендж-лізі Швейцарії, помер під час відпустки...* (football24.ua, 19.12.2022); *Минулого сезону Вадуц став четвертим у Челлендж-лізі...* (football.ua, 06.10.2022); *У матчі між Дейнзе та Льерсом у 14-му турі Бельгійської Челленджер Про Ліги відбувся неймовірний гол після удару майже від центральної лінії* (champion.com.ua, 20.11.2022); *Минулого сезону в складі Васланд-Беверен, який виступав у Челленджер Про лізі, нападник провів 24 гри...* (ukrfootball.ua, 06.08.2023). Зрідка натрапляємо на перекладені відповідники, напр.: *Один тур лишився в Лізі виклику* (ua-football.com, 16.05.2014); *Тоді Фройлера відправили в оренду у клуб Ліги виклику «Вінтертур»* (ua.tribuna.com, 15.06.2024).

У структурі пропріативів, що номінують другі за ієрархією чемпіонати Ірану й Ізраїлю, наявні запозичені лексеми з перської мови й івриту відповідно. *Лігу Азадеган* (перс. آزادگان /*āzādegān*/ — ‘вільні’) названо на честь звільнення іранських військовополонених ірано-іракської війни: *Шагін розпочав свій шлях у Лізі Азадеган, другому дивізіоні іранського футболу* (komanda.ua.com, 22.12.2023). Найменування ізраїльської *Ліги Леуміт* походить від івр. הלאומית /*ha-leumit*/ — визначений артикль + ‘національна’: *Забив понад 90 м’ячів, ставав призером і найкращим бомбардиром Ліги Леуміт* (rogliaad.ua, 09.02.2020).

4. НАЗВИ ТРЕТІХ ЗА ІЄРАРХІЄЮ ФУТБОЛЬНИХ ЧЕМПІОНАТІВ

В УФД зафіксовано назви третіх за ієрархією футбольних чемпіонатів здебільшого європейських країн, окремих держав Азії (Китаю, Японії, Південної Кореї, Індонезії тощо) та Америки (Бразилії, Аргентини, Мексики, Чилі). Зменшення кількості номінацій пов’язано з декількома чинниками: а) відсутністю третьолігових чемпіонатів у багатьох країнах; б) аматорським статусом футбольних команд і, як наслідок, утратою зацікавленості до них за межами регіональних спільнот.

У цій групі переважають тотожні за структурою оніми з числівниками *перший*, *другий* і *третій* та цифрами **1**, **2**, **3**, поєднаними з іменниками *ліга* та *дивізіон*, напр.: Англія: *Перша ліга*; Шотландія: *Перша ліга*; Данія: *2-й дивізіон*; Ісландія: *Дивізіон 2*; Україна: *Друга ліга*; Португалія: *Ліга 3* (flashscore.ua, 2023); *Екс-гравець Манчестер Сіті очолив клуб першої ліги Англії* (ua-football.com, 23.02.2021); *Уродженець Дубна став кращим бомбардиром ПФК «Звягель» у Другій лізі* (sport.rayon.in.ua, 01.06.2023); *Владислав Кобилянський продовжить кар’єру в португальській Лізі 3* (sport.ua, 03.08.2022).

Числівниковий компонент також наявний у структурі запозичених онімів, як-от:

а) *Тведе Дивізі* (нід. *Tweede Divisie* — ‘другий дивізіон’): *Нідерланди: Тведе Дивізі* (flashscore.ua, 2023);

б) *Какконен* (фін. *Kakkonen* — ‘номер два’): *...а наразі через скрутне матеріальне становище клуб понизився у класі та грає у лізі Какконен...* (ua.tribuna.com, 05.01.2020);

в) *Ліга Меоре* (груз. მეორე ლიგა /*meore liga*/ — ‘друга ліга’): *Після успішного виступу в Лізі Меорі команда стартуватиме в Лізі Еровнুলі 2...* (fcrulviv.com, 20.01.2023);

г) *Сегунда* (ісп. *segundo* — ‘другий’): *Артуро Фернандес Віаль вдома поступився Депортес Реколеті з рахунком 1:3 в матчі чилійської Сегунди...* (football24.ua, 11.08.2019);

г) *Примера Федерасьйон* (ісп. *Primera Federación* — ‘перша федерація’): У матчі 26 туру **Примери Федерасьйон** (...) Райо Махадаонда завдяки голу Романа Зозулі на виїзді здолав Реал Кастілья (footballhub.ua, 06.03.2023).

Засвідчено чемпіонатоніми, сконструйовані додаванням цифри **3**, числівника *третій* або латинської літери *C* до назви найвищої за ієрархією ліги країни, як-от: Угорщина: **НБ 3**; Південна Корея: **Ліга К3** (flashscore.ua, 2023); Юрдинген допущено до участі в **третій бундеслізі** (ua-football.com, 12.06.2018); «Бател» з бразильської **Серії С** прийняв назву та кольори «Маріуполя» (footboom1.com, 24.04.2023). Чемпіонатонім *Есілііга Б* утворено додаванням літери *B* до назви другої за ієрархією ліги Естонії: У **Есілізі Б** майже здобув путівку у 2 за силою чемпіонат «Тарту Сантос»... (ua.tribuna.com, 18.09.2014).

Найменування третього за силою чемпіонату Ізраїлю *Ліга Алеф* (івр. לִיגַת הָאֵלֶף /alefliga/) містить у структурі назву першої літери гебрійської абетки алеф: *Гравці мають аматорський статус, щодня тренуючись і готуючись до виступу в Лізі Алеф, аналогу нашої другої ліги* (fcdynamo.com, 21.01.2011). Зазначимо, що після здобуття незалежності Ізраїлю Ліга Алеф була створена як найвищий чемпіонат країни, згодом вона стала другим дивізіоном, бо з’явилася Ліга Леуміт (Національна ліга), а з 1999 року — третім (після реструктуризації найвищим дивізіоном Ізраїлю стала Прем’єр-ліга).

5. НАЗВИ ЧЕТВЕРТИХ ЗА ІЄРАРХІЄЮ ФУТБОЛЬНИХ ЧЕМПІОНАТІВ

В УФД засвідчено лише понад 20 назв четвертих за ієрархією футбольних чемпіонатів, що пов’язано з чинниками, викладеними вище. Однак відсутність чемпіонатоніма в УФД не завжди означає, що його немає загалом. Тут радше йдеться про слабкий уболівальницький інтерес до закордонного регіонального футболу, який часто має аматорський статус.

3-поміж чемпіонатонімів цієї групи виокремлюємо ті, що утворені вже за традиційною моделлю, — додаванням числівників *другий*, *третій*, *четвертий* або цифр **2**, **3**, **4** до іменників *ліга* і *дивізіон*, як-от: Англія: **Друга ліга**; Швеція: **Дивізіон 2** — Північний Йоталанд; Польща: **III Ліга** — Група IV; Данія: **3-й дивізіон**; Норвегія: **Дивізіон 3**; Словаччина: **4. Ліга** — Центр (flashscore.ua, 2023). Назву чемпіонату Франції сконструйовано сполученням цифри **2** з найменуванням третьої за ієрархією ліги *Насьональ* (фр. *national* — ‘національний’): *На стадії 1/32 фіналу «провансальці» на виїзді з рахунком 2:0 здолали команду «Ер» з четвертого дивізіону — Ліги Насьональ 2* (sport.unian.ua, 08.02.2023). Як засвідчують приклади, окремі номінації мають уточнення або за групами, або за географічним принципом, що підтверджує аматорський статус футбольних змагань.

Числівниковий компонент також наявний у запозичених чемпіонатоналімах, як-от:

а) *Дерде Дивізі* (нід. *Derde Divisie* — ‘третій дивізіон’): *Нідерланди: Дерде Дивізі* (flashscore.ua, 2023);

б) *Сегунда Федерасьйон* (ісп. *Segunda Federaci6n* — ‘друга федерація’): *Попередній сезон Гончарук провів у Сегунді Федерасьйон...* (rbc.ua, 25.07.2023);

в) *Колмонен* (фін. *Kolmonen* — ‘номер три’): *Олені, як їх називають вболівальники, відразу зайняли перше місце в Колмонені...* (ua.tribuna.com, 05.01.2020).

На четвертий рівень змагань указує літера *D*, поєднана з іменником *серія*, напр.: *Бразилія: Серія D; Італія: Серія D — Група А; Італія: Серія D — Група В* (flashscore.ua, 2023). Букви в назвах чемпіонатів можуть бути передані як кириличними, так і латиничними графемами (окрім літери *C*, якої не зафіксовано кирилицею), пор.: *Бразилія: Серія А, Серія Б, Серія С, Серія D* (flashscore.ua, 2023) — *Бразилія: Серія А, Серія Б, Серія С, Серія D* (vbet.ua, 2023); *Екс-бомбардир «Волині» опинився в італійській Серії D* (footballtransfer.com.ua, 15.09.2015) — *Екс-бек Динамо продовжить кар’єру в італійській Серії D* (sport.ua, 08.12.2019). З одного боку, це вказує на орфографічну адаптацію чемпіонатонімів в УФД, а з іншого, засвідчує, що на сайтах використовують машинний переклад пропріальної лексики з іноземної мови.

Літерний компонент містять чемпіонатоніми, що позначають четверті ліги Ізраїлю та Греції:

а) *Ліга Бет* (івр. *ליגה ב' /liga bet/*): *Клуб «Іроні Ор-Іехуда» виступає в Лізі Бет...* (bbc.com, 06.04.2019); *бет* — друга літера гебрійської абетки. На початку 1950-х років Лігу Бет було створено як другий за силою дивізіон Ізраїлю, однак внаслідок історичних процесів в ієрархії ізраїльського футболу вона стала четвертою, поступившись Прем’єр-лізі, Лізі Леуміт і Лізі Алеф;

б) *Гамма Етнікі* (гр. *Γ' Εθνική /γата етнікі/* — ‘гамма національна’): *Ви прийшли у «Десну» з «Паніоніоса», який сезон 2020/21 проводить в «Гамма етнікі»...* (desna.football, 17.11.2020); *гамма* — третя буква грецького алфавіту. Раніше буквені назви були й у вищих за ієрархією чемпіонатах Греції — *Альфа Етнікі, Бета Етнікі*, але в процесі зміни формату їх перейменували.

Назва четвертого чемпіонату Німеччини *Fußball-Regionalliga* перебуває на стадії адаптації в українській мові. В УФД зафіксовано три транскрибовані (*Регіоналліга / Регіональліга / Регіональ-ліга*) і перекладений (*Регіональна ліга*) варіанти: *Київське Динамо розглядає варіант участі молодіжних команд (U-15 та U-16) у Регіональній лізі Німеччини* (sportarena.com, 09.02.2023); *16 представників чотирьох дивізіонів чемпіонату Німеччини утворили наступні пари: (...) Асторія В (Регіональліга Зюдвест) — Армінія Б (БЛ 2)* (ua-football.com, 27.10.2016); *Першу частину сезону нападник провів у складі*

дубля гельзенкірхенського клубу у німецькій **Регіональ-лізі** (nkveres.com, 23.01.2022); Таці підписав контракт з командою третього дивізіону, яка ще зовсім недавно, до реформ в структурі проведення змагань в Німеччині, виступала в напіваматорській **Регіоналлізі** (football24.ua, 16.10.2014). За нашими спостереженнями, переважає номінація *Регіональна ліга*, яку вживають, конкретизуючи регіон, напр.: *Форвард підписав контракт з німецьким клубом СК 04 Швабах, який виступає в північно-східній регіональній лізі Німеччини...* (football24.ua, 04.07.2019); *...а в першій частині сезону виступав за другу команду гельзенкірхенців у Західній регіональній лізі Німеччини* (sportyvka.com.ua, 16.02.2022); *ФК «Хемі Лейпциг» грає у регіональній лізі «Північний Схід»* (scotch.glavcom.ua, 02.08.2023).

На позначення четвертої ліги Австрії функціонує германізм *Ландесліга* (нім. *Landesliga* — ‘земельна ліга’), який часто використовують з уточненням федеральної землі, як-от: *Про «Санкт-Йоханн» ми знаємо тільки те, що він виступає в тирольській Ландеслізі Австрії...* (sport.ua, 30.06.2021).

6. НАЗВИ П'ЯТИХ І НИЖЧИХ ЗА ІЄРАРХІЄЮ ФУТБОЛЬНИХ ЧЕМПІОНАТІВ

Ці номінації іменують чемпіонати, які мають аматорський і напіваматорський статус, регіональний поділ, тому їхнє вживання в УФД дуже обмежене.

Оними містять у своїй структурі числівники, які передано запозиченими відповідниками, як-от:

а) *Терсера Федерасьйон* (ісп. *Tercera Federaci3n* — ‘третя федерація’) — п’ята ліга Іспанії;

б) *Фірде Дивізі* (нід. *Vierde Divisie* — ‘четвертий дивізіон’) — п’ята ліга Нідерландів.

Назва п’ятої ліги Франції *National 3* сконструйована за традиційною для нижчих ліг моделлю — додаванням цифри **3** до найменування третьої ліги. Саме транслітерований варіант *Насьональ 3* і функціонує в УФД: *Олександр Головка-молодший тепер виступає у лізі Насьональ 3* (sportarena.com, 11.09.2022).

Номінації шостої — восьмої ліг французького чемпіонату мають подібну структуру. Однак цифри вже приєднано до слова *режйональ* (фр. *régional* — «регіональний») — *Режйональ 1, Режйональ 2, Режйональ 3: «Страсбург Кенітсгоффен» — команда шостого дивізіону чемпіонату Франції (Режйональ 1), нині посідає друге місце в групі С* (suspilne.media, 08.01.2023).

Щоб найменувати п’яту і шосту ліги Італії, використовують запозичені відапелятивні оними *Еччеленца* (іт. *eccellenza* — «досконалість») і *Промоціоне*

(іт. *promozione* — «підвищення») відповідно: *Цього разу суперником команди українця стала збірна, складена із футболістів, що представляють клуби Серії D (четвертий дивізіон італійського футболу) та Еччеленци...* (zbirna.com, 14.07.2022); ...з ними ми вийшли з «першої категорії» чемпіонату Італії до наступної за рівнем ліги під назвою «**Промоціоне**» (sportarena.com, 12.10.2017).

Чемпіонатоніми, що називають нижчі ліги німецької першости, утворено за звичною моделлю, як-от: *Оберліга* (нім. *Oberliga* — ‘вища ліга’), *Ландесліга* (нім. *Landesliga* — ‘земельна ліга’), *Крайсліга* (нім. *Kreisliga* — ‘районна ліга’), *Бецирксліга* (нім. *Bezirksliga* — ‘окружна ліга’): *Кополовець буде виступати в Оберлізі* (1927.kiev.ua, 03.03.2015); ...і в якості спаринг-партнера виступила команда німецької *Ландесліги* «Дуйсбург 1989» (shakhtar.com, 30.01.2018); *Уніон Берлін це як команда Крайсліги, тільки без пива* (football.ua, 12.02.2023); *У 1990-ому «Хоффенхайм» повернувся до Бецирксліги, а наступного сезону вийшов до Ландесліги* (ternopolis.te.ua, 05.02.2021).

Назва п'ятої ліги Шотландії містить найменування історико-географічних частин країни — *Ліга Хайленд* (англ. *Highlands* — досл. ‘верхні землі’), *Ліга Лоуленд* (англ. *Lowlands* — досл. ‘нижні землі’): *Кумедний інцидент трапився перед матчем аматорської футбольної ліги Хайленд серед непрофесійних футбольних клубів Шотландії* (tsn.ua, 08.04.2019); *У внутрішньому чемпіонаті кістяк команди U19 виступає за «Селтік В» у Лізі Лоуленд...* (shakhtar.com, 14.09.2022).

Чемпіонатоніми на позначення нижчих ліг Англії в УФД засвідчено в перекладених варіантах — *Національна ліга, Національна ліга Північ, Національна ліга Південь*: ...через що Оуена було віддано в річну оренду «Йовіду», який виступає в *Національній лізі Англії*... (sport.ua, 21.10.2022); «Евертон» провів товариський матч з «Честером», який виступає у *Національній лізі Північ*... (dynamomania.com, 18.04.2023); *За вісім років роботи брати Каулі підняли клуб до б-рівня в Національній Лізі Південь* (sportarena.com, 10.01.2018).

Прикметно, що сьомий рівень системи футбольних ліг Англії, як і перший, має найменування *Прем'єр-ліга*, яке, однак, уточнено за географічним принципом — *Північна Прем'єр-ліга, Південна Прем'єр-ліга*: *У 15 років він грав за молодіжний склад клубу U-18, який у 2021 році виграв південну Прем'єр лігу...* (ua.tribuna.com, 05.07.2022); *Клуб Ештон Юнайтед із Північної Прем'єр-ліги Англії заявив, що не пропонував контракт нападнику Крістіану Роналду* (sportarena.com, 23.11.2022).

На честь Істмійських ігор, що відбувалися в Стародавній Греції, названо *Істмійську лігу* (англ. *Isthmian League*) — восьмий за ієрархією англійський

чемпіонат: *Алекс Скотт народився 21.08.2003 року, до «Брістоля» виступав з команду «Гернсі», яка наразі виступає в Істмійській лізі* (ua.tribuna.com, 01.03.2023).

Зважаючи на аматорський статус футбольних змагань, багато чемпіонатонімів утворено за моделлю іменник «чемпіонат» + назва краю, області, району, міста тощо, як-от: Чехія: **Чемпіонат Мораво-Сілезького краю**; Чехія: **Чемпіонат Кралоугорадецького краю** (flashscore.ua, 2023); *На старт Чемпіонату Рівненської області з футболу вийде 10 команд* (sport.rayon.in.ua, 06.05.2023); *Футбольний клуб «VIVAD» з Романова став цьогорічним переможцем Чемпіонату Житомирської області* (sk1.tv, 25.10.2023); *26 листопада у Кременці відбулося нагородження за підсумками чемпіонату Кременецького району з футболу 2023 року* (ffternopil.com, 27.11.2023); *У ці вихідні стадіони Києва прийматимуть матчі 11-го туру Чемпіонату м. Києва...* (ffk.kiev.ua, 08.11.2024) тощо. Щоб найменувати чемпіонати бразильських штатів, використовують португальські запозичення, напр., *Амазоненсе* (порт. *Campeonato Amazonense*) — ‘чемпіонат штату Амазонас’, *Катаріненсе* (порт. *Campeonato Catarinense*) — ‘чемпіонат штату Санта-Катаріна’, *Паранаенсе* (порт. *Campeonato Paranaense*) — ‘чемпіонат штату Парана’, *Пернамбукано* (порт. *Campeonato Pernambucano*) — ‘чемпіонат штату Пернамбуку’, *Мінейро* (порт. *Campeonato Mineiro*) — ‘чемпіонат штату Мінас-Жерайс’ тощо. Усі ці найменування — це відтопонімні прикметники, утворені за допомогою суфіксів португальської мови. Часто вони зазнають повної субстантивзації і стають прізвиськами футболістів, що походять із певного штату, напр., півзахисник Антоніо Аугусто Рібейро Реїс Жуніор, що народився в штаті Пернамбукано, відомий як *Жуніньо Пернамбукано*; нападник Александер Перейра Кардозо, що походить зі штату Мінас-Жерайс, відомий як *Алекс Мінейро* та ін.

7. ВИСНОВКИ

Отже, в УФД функціують різноструктурні типи чемпіонатонімів, що номінують як професійні, так і аматорські змагання. З-поміж назв найвищих за ієрархією чемпіонатів 59% онімів містять складники із семою ‘перший’, передану різномовними лексемами та цифрою **1** (*Прем’єр-ліга, Примера, Примейра, Перша ліга, Ліга 1* тощо). Меншою кількістю репрезентовано пропріативи з компонентами *супер-, еліт-, про-, старс-* та назви чемпіонатів, утворені від перших літер суверенонімів. Спостережено, що чемпіонатонімікон має політичний підтекст, зокрема, назви чемпіонатів колишніх

французьких колоній в Африці найменовано *Ліга 1* (як і чемпіонат Франції), а чемпіонатіми окремих пострадянських країн зберігають прикметник *вищий*. Засвідчено, що комерційні чемпіонатіми можуть змінювати свою назву залежно від спонсора змагання.

Назви других за ієрархією чемпіонатів зазвичай утворено сполученням порядкових числівників *перший, другий* з іменниками *ліга, дивізіон* або приєднанням другої літери абетки до назви першого за ієрархією чемпіонату.

Кількість назв третіх і нижчих за ієрархією чемпіонатів поступово знижується, що пов'язано з аматорським статусом змагань у багатьох країнах і, відповідно, слабкою вболівальницькою зацікавленістю до них за межами регіональних спільнот. У своїй структурі ці онімі містять числівникові або іменникові компоненти, що вказують на відповідний рівень або регіональний статус змагань. Окремі чемпіонатіми функціонують як запозичення, які набули або набувають граматичних ознак української мови.

Загалом чимало пропріативів мають по декілька варіантів уживання, що засвідчує ортографічну та/або граматичну адаптацію власної назви та потверджує взаємодію УФД з іншомовними дискурсами.

Перспективним вважаємо проаналізувати чемпіонатіми в діяхронному аспекті, що дасть змогу простежити вплив екстра- й інтралінгвальних чинників на становлення цього класу пропріативів.

СПИСОК ПЕРШОДЖЕРЕЛ

1927.kiev.ua	footballtransfer.com.ua
azart.nv.ua	footboom1.com
betauth.com	glavcom.ua
bookmaker-ratings.com.ua	isport.ua
champion.com.ua	komanda-ua.com
chornomorets.football	lifebogger.com
completesports.com	meta.ua
desna.football	nkveres.com
dynamomania.com	np.pl.ua
favbet.ua	pogliad.ua
fcdynamo.com	provce.ck.ua
fco.com.ua	rbc.ua
fcruhlviv.com	scotch.glavcom.ua
ffk.kiev.ua	shakhtar.com
ffternopil.com	sk1.tv
flashscore.ua	soccer-shop.com.ua
football.ua	sport.24tv.ua
football24.ua	sport.ko.net.ua
footballhub.ua	sport.nv.ua

sport.rayon.in.ua	ua.tribuna.com
sport.ua	uaf.ua
sport.unian.ua	ua-football.com
sport12x.com	ukrfootball.ua
sportarena.com	ukr-futbol.com
sportyvka.com.ua	vbet.ua
suspile.media	xsport.ua
ternopolis.te.ua	zbirna.com
terrikon.com	zfortfootball.com.ua
tips.gg/ua	

ЛІТЕРАТУРА

- Григорук, Н. (2016). Спортивна ергонімія: структура, продуктивність, дериваційно-мотиваційні особливості [Sport ergonyms: structure, productivity, derivation and motivational features]. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*, 10(1), 174–176. <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/8945>
- ДСГ = Державна служба геодезії, картографії та кадастру (2007). *Інструкція з передачі українською мовою географічних назв і термінів Португалії* [Instructions for the translation of geographical names and terms of Portugal into Ukrainian]. Київ. https://chtyvo.org.ua/authors/Minekoresursiv_Ukrainy/Instruktsiia_z_peredachi_ukrainskoiu_movoio_uheohrafichnykh_nazv_i_terminiv_Portuhalii
- Максимчук, В. (2018). Префіксоїди *супер-* і *мега-* як засоби оновлення футбольного лексикону: українсько-польські паралелі [Prefixoides *super-* and *mega-* as means of football lexicon renewal: Ukrainian and Polish parallels]. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 53, 204–228.
- Максимчук, В. (2020). Відонімна афіксоїдація як спосіб творення неологізмів у футбольному дискурсі [Onym affixoidation as a way of neologisms creation in the football discourse]. В: О. Novikova, U. Schweier (ред.), *X. Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik «Dialog der Sprachen — Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht»* (с. 130–143). München: Open Publishing LMU.
- Максимчук, В. (2023). *Мессізалежний vs мессізалежність*: історія двох неологізмів у футбольному інтернет-дискурсі [Messidependent vs. Messidependence: A history of two neologisms in football internet discourse]. *Slavia Orientalis*, 72(4), 922–935. <https://doi.org/10.24425/slo.2023.148594>
- Мельничук, О. (ред.). (1982–2012). *Етимологічний словник української мови* [Etymological dictionary of the Ukrainian language] (Т. 1–6). Київ: Наукова думка.
- Неклесова, В. (2010). *Когнітивна природа власних назв на позначення часу* [The cognitive nature of the proper names denoting time] [Дис. канд. філол. наук]. Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського. <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/938>
- Процик, І. (2020). *Футбольна лексика у формальному та неформальному дискурсах* [Football vocabulary in formal and informal discourses] [Дис. доктора філол. наук]. Національний університет «Києво-Могилянська академія»; Волинський національний університет імені Лесі Українки. https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/30393/1/Процик_дис_2020.pdf
- Регламент Чемпіонату України з футболу серед команд клубів Української Прем'єр-Ліги сезону 2024/25*. (2024). [Regulations of the Ukrainian Football Championship among the teams

- of the Ukrainian Premier League clubs of the 2024/25 season]. Українська Прем'єр-Ліга; Українська асоціація футболу. Київ. <https://upl.ua/ua/pages/docs>
- Система футбольних ліг Англії (2022, 31 грудня). [English football league system]. Вікіпедія. https://uk.wikipedia.org/wiki/Система_футбольних_ліг_Англії&oldid=37907911
- Струганець, Ю. (2016). *Семантика, структура, функціонування футбольної лексики в українській літературній мові початку XXI століття* [Semantics, structure, functioning of football vocabulary in the Ukrainian literary language of the early XXI century] [Дис. канд. філол. наук]. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. <https://uacademic.info/ua/document/0416U003796>
- Торчинський, М. (2008). *Структура онімного простору української мови* [The structure of the onym space of the Ukrainian language]. Хмельницький: Авіст.
- Український правопис. (2019). [Ukrainian spelling]. *Українська національна комісія з питань правопису*. Київ: Наукова думка.
- Шевченко, Л. (ред.). (2008). *Новий словник іноземних слів* [New dictionary of foreign words]. Київ: Арії.
- ANGOP (2005). Futebol: A história do termo Girabola [Football: The history of the term Girabola] [Web-archive]. *ANGOP: Agência Angola Press*. https://web.archive.org/web/20160304054452/http://www.portalangop.co.ao/angola/pt_pt/noticias/desporto/2005/1/7/Futebol-historia-termo-Girabola,55a9be4b-3f38-42e1-b510-d7d95d6496a6.html
- Harper, D. (б.д.). *Online Etymology Dictionary*. <https://www.etymonline.com>
- Timbane, A.A., Chambal Nhampoca, E.A. (2017). A terminologia do futebol em Moçambique: o caso dos neologismos na aula de língua portuguesa do ensino médio [The football terminology in Mozambique: The case of neologisms in the Portuguese language class in high school]. *Calidoscópio*, 15(1), 126–140. <https://doi.org/10.4013/cld.2017.151.10>
- Willis, T. (2012). Pyramid Statistics. *The Pyramid*. <http://thepyramid.info/stats/stats.htm>
- WSJP = Żmigrodzki, P. (ред.). (б.д.). *Wielki słownik języka polskiego* [The Great dictionary of the Polish language]. <https://wsjp.pl>

REFERENCES (TRANSLITERATION)

- ANGOP (2005). Futebol: A história do termo Girabola [Football: The history of the term Girabola] [Web-archive]. *ANGOP: Agência Angola Press*. https://web.archive.org/web/20160304054452/http://www.portalangop.co.ao/angola/pt_pt/noticias/desporto/2005/1/7/Futebol-historia-termo-Girabola,55a9be4b-3f38-42e1-b510-d7d95d6496a6.html
- DSG = Deržavna služba geodeziji, kartografiji ta kadastru (2007). *Instrukciã z predači ukrains'koï movouï geografic'nyh nazv i terminiv Portugalii* [Instructions for the translation of geographical names and terms of Portugal into Ukrainian]. Київ. https://chtyvo.org.ua/authors/Minekoresursiv_Ukrainy/Instruksiiã_z_peredachi_ukrainskoïu_movoiu_heohrafic'nykh_nazv_i_terminiv_Portuhalii
- Grigoruk, N. (2016). Sportivna ergonomiã: struktura, produktivnist', derivacijno-motivacijni osoblivosti [Sport ergonomys: structure, productivity, derivation and motivational features]. *Aktual'ni problemi filologii ta perekladoznavstva*, 10(1), 174–176. <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/8945>
- Harper, D. (b. d.). *Online Etymology Dictionary*. <https://www.etymonline.com>
- Maksimčuk, V. (2018). Prefiksoidi *super-* i *mega-* ãk zasobi onovlennã futbol'nogo leksikonu: ukrains'ko-pol's'ki paraleli [Prefixoides *super-* and *mega-* as means of football lexicon renewal: Ukrainian and Polish parallels]. *Studia z Filologii Polskiej i Slowiãskiej*, 53, 204–228.
- Maksimčuk, V. (2020). Vidonimna afiksoidaciã ãk sposib tvorennã neologizmiv u futbol'nomu diskursi [Onym affixoidation as a way of neologisms creation in the football discourse]. In O. Novikova, U. Schweier (red.), *X. Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik*

- «*Dialog der Sprachen — Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht*» (s. 130–143). München: Open Publishing LMU.
- Maksimčuk, V. (2023). *Messizalezniž vs messizalezniž*: istoriâ dvoh neologizmiv u futbol'nomu internet-diskursi [*Messidependent vs. Messidependence: A history of two neologisms in football internet discourse*]. *Slavia Orientalis*, 72(4), 922–935. <https://doi.org/10.24425/slo.2023.148594>
- Mel'ničuk, O. (red.). (1982–2012). *Etimologičnij slovník ukraïns'koï movi* [Etymological dictionary of the Ukrainian language] (T. 1–6). Kiïv: Naukova dumka.
- Neklesova, V. (2010). *Kognitivna priroda vlasnih nazv na poznačennâ času* [The cognitive nature of the proper names denoting time] [Dis. kand. filol. nauk]. Pivdenoukraïns'kij nacional'nij pedagogičnij uniwersitet imeni K.D. Ušins'kogo. <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/938>
- Procik, I. (2020). *Futbol'na leksika u formal'nomu ta neformal'nomu diskursah* [Football vocabulary in formal and informal discourses] [Dis. doktora filol. nauk]. Nacional'nij uniwersitet «Kiëvo-Mogilâns'ka akademiâ»; Volins'kij nacional'nij uniwersitet imeni Lesi Ukraïнки. https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/30393/1/Процик_дис_2020.pdf
- Reglament Ćempionatu Ukraïni z futbolu sered komand klubiv Ukraïns'koï Prem'er-Ligi sezonu 2024/25*. (2024). [Regulations of the Ukrainian Football Championship among the teams of the Ukrainian Premier League clubs of the 2024/25 season]. Ukraïns'ka Prem'er-Liga; Ukraïns'ka asociaciâ futbolu. Kiïv. <https://upl.ua/ua/pages/docs>
- Ševčenko, L. (red.). (2008). *Novij slovník inšomovnih sliv* [New dictionary of foreign words]. Kiïv: Arij.
- Sistema futbol'nih lig Angliï (2022, 31 grudnâ) [English football league system]. *Vikipediâ*. https://uk.wikipedia.org/wiki/Система_футбольних_ліг_Англиї&oldid=37907911
- Struganec', Ū. (2016). *Semantika, struktura, funkcionuvannâ futbol'noï leksiki v ukraïns'kij literaturnij movi počatku XXI stolittâ* [Semantics, structure, functioning of football vocabulary in the Ukrainian literary language of the early XXI century] [Dis. kand. filol. nauk]. Ternopil's'kij nacional'nij pedagogičnij uniwersitet imeni Volodimira Gnatûka. <https://uacademic.info/ua/document/0416U003796>
- Timbane, A.A., Chambal Nhampoca, E.A. (2017). A terminologia do futebol em Moçambique: o caso dos neologismos na aula de língua portuguesa do ensino médio [The football terminology in Mozambique: The case of neologisms in the Portuguese language class in high school]. *Calidoscópico*, 15(1), 126–140. <https://doi.org/10.4013/cld.2017.151.10>
- Torčins'kij, M. (2008). *Struktura onimnogo prostoru ukraïns'koï movi* [The structure of the onym space of the Ukrainian language]. Hmel'nic'kij: Avist.
- Ukraïns'kij pravopis*. (2019). [Ukrainian spelling]. Ukraïns'ka nacional'na komisiâ z pitan' pravopisu. Kiïv: Naukova dumka.
- Willis, T. (2012). Pyramid Statistics. *The Pyramid*. <http://thepyramid.info/stats/stats.htm>
- WSJP = Źmi grodzki, P. (red.). (b.d.). *Wielki słownik języka polskiego* [The Great dictionary of the Polish language]. <https://wsjp.pl>

SUMMARY

CHAMPIONSHIP NAMES IN UKRAINIAN FOOTBALL DISCOURSE

The article analyzes championship names (championatonyms) as a type of chrononyms. With the help of various methods (structural, descriptive, comparative-typological, contextual and quantitative), the peculiarities of the using of championship names in Ukrainian football discourse were traced. Proper names are grouped according to the hierarchy of football leagues — from the highest to amateur ones. In the names of the first-ranked championships, groups containing components with the seme ‘first’, conveyed by various lexemes and the number 1, are distinguished. A smaller number of proper names with components super-, elite-, pro- and championatonyms formed from the first letters of country names are represented. It has been observed that the championatonyms have a political connotation, for example, the championship names of the former French colonies in Africa are called Ligue 1 (as well as the French championship), and the championship names of some post-Soviet countries retain the adjective higher. It is proven that commercial championships can change their name depending on the sponsor of the competition. It has been observed that the names of the second-ranked championships are usually formed by combining the ordinal numbers first, second with the nouns of the league, division, or by adding the second letter of the alphabet to the name of the first-ranked championship. It was found that the number of nominations of the third and lower championships is comparatively smaller. This is due to the amateur status of competitions in many countries and, accordingly, weak fan interest in them outside the regional communities. These onyms, formed according to traditional patterns, contain numeral or noun components indicating the respective level or regional status of the competition. Individual championship names function as borrowings that have acquired or are acquiring grammatical features of the Ukrainian language.

Keywords: Ukrainian football discourse, championship name (championatonym), chrononym, seme, borrowing